

PRZYSĄDZAĆ (19) *vb impf*

W inf -sądz- (2), -sędz- (1); -sądz- *Oczko*; -sądz- : -sędz- *SarnStat* (1:1); *a jasne; w pozostałych formach* -sądz-.

inf przysądzać, przysędzać (3). ◇ *praes 1 sg* przysądzam (4). ◇ *3 sg* przysądzą (5). ◇ *2 pl* przysądzacie (1). ◇ *3 pl* przysądzają (3). ◇ *praet 3 sg m* przysądział (1). ◇ *3 pl m pers* przysądzali (1). ◇ *part praes act* przysądzając (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde bez cytatu s.v. przysądzić.

1. *Autorytatywnie podejmować rozstrzygającą decyzję, wydawać wyrok; adiudicare* *Mącz, Calep, Cn; addicere* *Calep, Cn* (14) : *Mącz* [176]d; *Adiudico, per sententiam et iudicium aliquid alicui attribuo* – *Przysądzam. Calep* 24b, 22a.

a. *Przyznawać prawo do czegoś [co]* (6) : *W MAZOWSZV* nie tylko na granicach Kommissárskich od Królestwa, ale y na dziedzicznych, Itarców y świadków pilno używają: Bo tam ład ziemki na wifią [*lege: wizyją*] wyfyła nim powód przykaże: A iest to ostrożniéy: bo bez tego trudno iest ładowi aktoratum [*tj. prawo do wytoczenia powództwa*] przysądzić: ponieważ łą niewiadomi położenia mieyc y używania dawnégo. *SarnStat* 470, 465.

przysądzać komu (3): *Ten Státut Zygmuntá Królá* zda fie bydz przeciwny v.2. Státutem Iágełłowym v.2. Bo powództwo przedtym Podkomorzy na polu przysądzał, á tu Sędzia. Tu nie każe controwertować na polu: A tu Iágełło temu kto trzy kopce pokaże przysięgac y powództwo przysędzić. *SarnStat* 465; *Maleficus femel, bis, ter* powołány, iuz tráci, że mu nieprysądzią przysięgi. *SarnStat* 792, 792.

a. *Przyznawać prawo własności [komu]* (1) : nie záługuią sobie takowi żadney pochwały/ ktorzy miáltho obrony rozmnażania pożytkow ludzkich/ łami ie wydzierają/ albo cudze dobrá infzym przysądzią/ ktorzy do tego znaku spráwiedliwósci nie miewią. *Phil* Q3.

b. *Uznawać, że coś jest przynależne komus; o Bogu w stosunku do grzesznika (w polemice między katolikiem a innowiercą na temat odkupienia) [co]* (5) : *Pan Chrístus* prosił *Oycá/ áby nas poświęcił* wprawdzie: á wy powiadaacie że nas nie wprawdzie poświęca/ ale tylko świętość albo spráwiedliwość przysądza. *WujJud* 95v.

przysądzać komu (3): A tak wedle włafności słow piłmá świętego/ łam tylko *Pan Bog* nas wpráwiedliwia dla Páná *Krytułá/* gdy nam grzechow nálznych nie przysądza/ ale spráwiedliwość iego przyczyta y przywłazcza. *WujJudConf* 95v, 95 [2 r.].

przysądzać za czyje (2): *Muśimy* pirwey byc spráwiedliwemi y dobrmi/ czego łami z fiebie żadną miarą miec niemożemy/ tylko z łczyrey łálki *Bożey/* ktorzy nam grzechy y niedoftátki nálze odpuszczá/ á spráwiedliwość dołkonałą *Krytułowę* przez wiaré weń poczyta y przysądza zá nálzē włafną/ przymuiac nas zá spráwiedliwe. *WujJudConf* 102, 95.

Szereg: »przysądzać i (albo) poczytać (*a. przyczytać*)« [*szyk 2:1*] (3): *Przetoż Pan Bog* dla [...] *Syná łwego/* ktorzy dla nas ćirpiál y zmartwychwstał/ ieft miłósciwym Sędziem grzechow nálznych/ áni ich nam przysądza albo poczyta/ ale owłzem przysądza nam y przyczyta *Spráwiedliwość Krytułowę* zá nálzē włafną/ że iuz nietylko oczyścieni ieftełmy od grzechow/ ale y obdárováni spráwiedliwością *Krytułowá* *WujJudConf* 95, 102.

c. [Uznawać czyjeś pierwszeństwo i wyróżniać odpowiednim trofeum [co komu]: Parys odpowiedaiąc páńey [!] Venus tedy iábłko iáko to cudnieyśley przyładza y podáye. *SqdParysa* B3.]

2. *Dawać, nadawać, udzielać [co komu] (1)* : Byli niektorzi przeźłego wieku/ ktorzi co naprednieyśze *beneficia* łámey śláhcíe zá przywileymi áż z Rzymu otrzymánemi/ przyładzáli [*consignarent*]. *ModrzBaz* 132v.

3. *Twierdzić coś o kimś a. czymś [w tym: co komu, czemu (3)] (4)* : *Attribuo*, *Przypisuyę* przywałzczam/ przifładzam. *Ascribere et attribuere idem. Mqcz* 464a.

a. *Przypisywać cechę (1)* : Iż iako niewiały we wśytkim łá mgłeyśzego przyrodzenia niż mężowie, tak też y znamiona niżej wypifane dobroć albo złoć mnieyśzą to ieft mgłeyśzą w nich vkazuią. Przyrownaiąc przyrodzenie oboiey płci to ieft męłkiey ku niewieściey, według śthałosci z krewkoćią iakoby dwie części otrokowi przyładzaiąc á trzecią niewieście. *GlabGad* M; [chcę z nim czynić łam á łam iáwnie przedewźzemi/ o tę prawdę ielli ták ieft ábo nie ieft/ co on nam przyładza tu przed máieftatem Bołtim [!] świątym *PostępekPrCzart* 56].

b. *Przypisywać przyczynę (2)* : Atzkołwiek Pan Bog weyrzał ná niškość fluzebnitzki łwoiey/ izem vrodziłá Kryłtułá Syná Bożego/ y zbáwićielá iedynego: A wźákołz dla tegom łie niełtálá żadną Boginią/ ánim łie też łtałá zbáwićielką tego Świátá/ áni też przes mię ieft ł[wi]át odkupion/ iako wy to mnie łáłzywie przyładzacie/ y mnie łromoćicie *KrowObr* 153v; y to to ieft/ co *Philozophóm* wielką trudność czyniło/ bádaíącym łye o rzeczy początku á połtánowieniu/ chcąc to przyładzác dźiwnym wymyśłom/ hármoniéy/ á zgodnému włożeniu *Oczko* 5.

Synonimy: 3.a. poczytać, przyczytać, przyczytawać, przypisować, przywałszczać.

Formacje współrdzenne cf SĄDZIĆ.

Cf PRZYSĄDZANY